

(i) Printed Pages: 4

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

3	3	4	8
---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	1
---	---	---	---

**Master of Arts (Sociology) 1st Semester
1128**

SOCIOLOGY OF DEVELOPMENT (In all Mediums)

Paper—SOC—R—413

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :— Attempt five questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting one question from each Unit.

1. Answer in 30-35 words each :

- (i) What is Capitalist path of development ?
- (ii) What is Socialist perspective on development ?
- (iii) What are the political indicators of development ?
- (iv) What are Rostow's stages of economic growth ?
- (v) What are Frank's views on development ?
- (vi) What is Paul Baran's theory on under-development ?
- (vii) What are Lerner's explanations on Modernization ?
- (viii) What is McClelland's need for Achievement ?
- (ix) What is Mixed Economy ?
- (x) Define Globalization. 2×10=20

UNIT—I

2. Discuss the liberal perspective on development with its criticism.

OR

3. Highlight the various social and political indicators of development. 15

UNIT—II

4. Critically evaluate Smelser's theory on Modernization.

OR

5. Give an account of Hagen's views on Modernization. 15

UNIT—III

6. Critically examine Frank's theory on development and underdevelopment.

OR

7. Discuss the World System Theory given by Wallerstein. 15

UNIT—IV

8. Write a note on the Socialist path of development.

OR

9. Highlight the role of globalization in development. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- प्रश्न संख्या 1 जो कि अनिवार्य है तथा प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करते हुए, कुल पांच प्रश्न करें।

1. प्रत्येक का 30-35 शब्दों में उत्तर दें :

- (i) विकास का पूंजीवाद मार्ग क्या है ?
- (ii) विकास पर समाजवादी परिप्रेक्ष्य क्या है ?
- (iii) विकास के राजनीतिक संकेतक क्या हैं ?
- (iv) आर्थिक विकास के रोस्टो के चरण क्या हैं ?
- (v) विकास पर फ्रैंक के विचार क्या हैं ?
- (vi) अंडर-डेवलपमेंट पर पॉल बरन का सिद्धांत क्या है ?
- (vii) आधुनिकीकरण पर लर्नर के स्पष्टीकरण क्या हैं ?
- (viii) उपलब्धि के लिए मैकक्लीलैंड की आवश्यकता क्या है ?
- (ix) मिश्रित अर्थव्यवस्था क्या है ?
- (x) वैश्वीकरण को परिभाषित करें ।

2×10=20

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਵਿਕਾਸ ਪਰ ਉਦਾਰ ਪਰਿਪ੍ਰੇਖਯ ਕੀ ਇਸਕੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੇ ਸਾਥ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ।
ਅਥਵਾ
3. ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਾਮਾਜਿਕ ਔਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੰਕੇਤਕੋਂ ਕੋ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋਂ।
15

ਯੂਨਿਟ-2

4. ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ ਪਰ ਸਮੇਲਸਰ ਕੇ ਸਿਫ਼ਾੰਤ ਕਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੂਲਯਾਂਕਨ ਕਰੋਂ।
ਅਥਵਾ
5. ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ ਪਰ ਹੇਗਨ ਕੇ ਵਿਚਾਰੋਂ ਕਾ ਏਕ ਵਿਵਰਣ ਡੇਂ।
15

ਯੂਨਿਟ-3

6. ਵਿਕਾਸ ਔਰ ਅਵਿਕਸਿਤਤਾ ਪਰ ਫ਼ਰੈਂਕ ਕੇ ਸਿਫ਼ਾੰਤ ਕਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋਂ।
ਅਥਵਾ
7. ਵਾਲਰਸਟੀਨ ਡੁਆਰਾ ਡੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਿਫ਼ਾੰਤ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ।
15

ਯੂਨਿਟ-4

8. ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਸਾਮਾਜਵਾਡੀ ਮਾਰਗ ਪਰ ਏਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋਂ।
ਅਥਵਾ
9. ਵਿਕਾਸ ਮੇਂ ਵੈਸ਼ਵੀਕਰਣ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੋ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋਂ।
15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਡ)

ਨੋਟ :— ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਡੀ ਚੋਣ ਕਰਡੇ ਹੋਏ, ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

1. ਹਰੇਕ ਡਾ 30-35 ਸ਼ਬਡਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਡਿਉ :
- ਵਿਕਾਸ ਡਾ ਪੂੰਜੀਵਾਡੀ ਮਾਰਗ ਕੀ ਹੈ ?
  - ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਡੀ ਪਰਿਪੇਖ ਕੀ ਹੈ ?
  - ਵਿਕਾਸ ਡੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਕੇਤਕ ਕੀ ਹਨ ?
  - ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਡੇ ਰੋਸਟੋ ਡੇ ਪੜਾਅ ਕੀ ਹਨ ?
  - ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਫ਼ਰੈਂਕ ਡੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਹਨ ?
  - ਅੰਡਰ-ਡੇਵਲਪਮੈਂਟ ਤੇ ਪਾਲ ਬਰਨ ਡਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ ?

(vii) ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ ਦੇ ਲਰਨਰ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕੀ ਹਨ ?

(viii) ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੈਕਲੀਲੈਂਡ ਦੀ ਲੋੜ ਕੀ ਹੈ ?

(ix) ਮਿਸ਼ਰਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਕੀ ਹੈ ?

(x) ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

2×10=20

ਯੂਨਿਟ—I

2. ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਉਦਾਰ ਪਰਿਪੇਖ ਦੀ ਇਸਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

3. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੂਚਕਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ।

15

ਯੂਨਿਟ—II

4. ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ ਤੇ ਸਮੈਲਸਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

5. ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਤੇ ਹੇਗਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ।

15

ਯੂਨਿਟ—III

6. ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ 'ਤੇ ਫਰੈਂਕ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

7. ਵਾਲਰਸਟੀਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

15

ਯੂਨਿਟ—IV

8. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

9. ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ।

15